

Sygn. akt VII U 515/20

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 września 2021r.

Sąd Okręgowy Warszawa - Praga w Warszawie VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: sędzia Agnieszka Stachurska

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 13 września 2021r. w Warszawie

sprawy N. Ś.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W.

o wypłatę renty rodzinnej

na skutek odwołania N. Ś.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W.

z dnia 5 marca 2020 roku, znak: (...)

1. zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznaje N. Ś. prawo do renty rodzinnej na okres od 1 marca 2020 roku do 18 czerwca 2020 roku;
2. oddala odwołanie w pozostałym zakresie.

sędzia Agnieszka Stachurska

UZASADNIENIE

N. Ś. w dniach 2 kwietnia 2020r. i 10 kwietnia 2020r. złożyła odwołania od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. z dnia 5 marca 2020r., znak: (...), wstrzymującej wypłatę renty rodzinnej od 1 marca 2020 roku. Odwołująca zarzuciła organowi rentowemu naruszenie przepisów ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz wniosła o zmianę zaskarżonej decyzji poprzez przyznanie prawa do renty rodzinnej. Uzasadniając swe stanowisko wskazała, że jest na ostatnim roku studiów, a co za tym idzie jej prawo do renty rodzinnej powinno zostać przedłużone do zakończenia nauki, szczególnie że złożyła do organu rentowego zaświadczenie wydane przez uczelnię w dniu 13 marca 2020r., z którego wynika, iż przed ukończeniem 25-tego roku życia w dniu 4 lutego 2020r. uczęszczała na zajęcia, zaliczyła egzaminy oraz nadal będzie studiować (odwołania z 2 kwietnia 2020r. i 10 kwietnia 2020r., k. 3-4 a.s.).

Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. w odpowiedzi na odwołanie wniósł o oddalenie odwołania na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c.

Organ rentowy prezentując swe stanowisko wskazał, że w aktach sprawy znajdują się dwa zaświadczenia wydane przez Uniwersytet (...) w W.. Na dzień 7 listopada 2017r. ubezpieczona była studentką drugiego roku studiów stacjonarnych 3-letnich na kierunku Administracja na Wydziale Prawa i Administracji. Planowane było ich ukończenie z dniem 30 września 2019r. Jednak na dzień 10 października 2019r. odwołująca była studentką trzeciego roku z planowanym terminem ukończenia studiów w dniu 30 września 2020r.

Uwzględniając wskazane informacje, organ rentowy podkreślał, że N. Ś. wznowiła studia w roku akademickim 2019/2020 wskutek niezaliczenia roku akademickiego 2018/2019. Termin zakończenia studiów uległ przesunięciu na dzień 30 września 2020r. w związku ze wznowieniem studiów i powtarzaniem przedmiotów. Warunkiem kontynuowania wypłaty renty rodzinnej jest przedłożenie przez ubezpieczonego odpowiedniego zaświadczenia wystawionego przez władze uczelni, potwierdzającego zdanie wszystkich egzaminów przewidzianych w ramach przedostatniego roku studiów oraz uzyskanie wpisu na ostatni rok studiów. Z uwagi na brak takiego zaświadczenia organ rentowy wydał zaskarżoną decyzją, w której wstrzymał N. Ś. prawo do wypłaty świadczenia (odpowiedź na odwołanie z dnia 27 kwietnia 2020r., k. 5 a.s.).

Odwołująca wnioskuje o przyznanie prawa do renty rodzinnej do czasu ukończenia ostatniego roku studiów, tj. do dnia 30 września 2020r. (pismo procesowe z dnia 16 października 2020r., k. 34 a.s.).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

N. Ś. urodziła się w dniu (...) Jej matka G. Ś. zmarła w dniu 16 listopada 2012r. (odpis skrócony aktu urodzenia i odpis skrócony aktu zgonu, k. 9-11 a.r.).

Odwołująca w dniu 10 grudnia 2012r. złożyła do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. wniosek o rentę rodzinną (wniosek z dnia 10 grudnia 2012r., k. 1 a.r.). Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. przyznawał prawo do wnioskowanego świadczenia nieprzerwanie na okres od 16 listopada 2012r. do 31 sierpnia 2016r. oraz od 1 października 2016r. do 28 lutego 2020r. (decyzje z dnia: 18 grudnia 2012r., 12 września 2013r., 24 października 2014r., 23 lutego 2015r., 20 października 2015r., 19 października 2016r., 24 października 2019r., k. 27, 49, 61 a.r. oraz karty nienumerowane a.r.).

Ubezpieczona rozpoczęła studia na Wydziale Prawa i Administracji na kierunku Administracja w dniu 1 października 2016r. W dniu 28 września 2017r. warunkowo zaliczyła II rok studiów. Z dniem 3 października 2019r. wznowiła studia i rozpoczęła rok akademicki 2019/20 na III – ostatnim roku na kierunku Administracja. Planowany termin ukończenia studiów został oznaczony na dzień 30 września 2020r. N. Ś. w dniu 18 czerwca 2020r. została skreślona z listy studentów, ale od 12 listopada 2020r. rozpoczęła powtarzanie III roku studiów w zakresie obejmującym zajęcia o tematyce ochrona praw człowieka z semestru zimowego oraz postępowanie administracyjne, prawo handlowe i umowy cywilnoprawne w administracji z semestru letniego. Ponowny planowany termin ukończenia przez odwołującą studiów został oznaczony na dzień 30 września 2021r. (zaświadczenia wydane przez Uniwersytet (...) z dnia: 7 listopada 2017r., 10 października 2019r., 12 listopada 2019r., 3 lipca 2020r. i 31 lipca 2020r., k. 19, 25, 29, 35-36 a.s. oraz nienumerowane karty a.r.; pismo Uniwersytetu (...) z dnia 23 października 2020r., k. 42 a.s.; pisma Uniwersytetu (...) z dnia 25 lutego 2021r. i z dnia 5 marca 2021r., k. 65 i 71 a.s.; zaświadczenie wydane przez Uniwersytet (...) z dnia 16 czerwca 2021r., k. 88 a.s.).

Zgodnie z Regulaminem Studiów obowiązujących na Uniwersytecie (...) osoba przyjęta na studia w Uniwersytecie nabywa prawa studenta z chwilą złożenia ślubowania o treści określonej w załączniku do Statutu. Osobom przyjętym na studia przysługuje – od chwili wpisu na listę studentów – prawo otrzymania stosownych zaświadczeń (§ 4 ust. 1). Rok akademicki trwa od 1 października do 30 września następnego roku (§ 10 ust. 1). O wznowienie studiów na kolejnym, po ostatnio zaliczonym roku studiów pierwszego stopnia i odpowiednio - drugiego stopnia oraz jednolitych studiów magisterskich, może ubiegać się osoba, która została skreślona z listy studentów Uniwersytetu, po zaliczeniu co najmniej I roku tych studiów. Wznowienie jest możliwe od początku roku akademickiego lub semestru. Decyzję w sprawie wznowienia podejmuje dziekan (§ 23 ust. 1 i ust. 2). Student powtarzający rok uczestniczy tylko w zajęciach z przedmiotów, których nie zaliczył (§ 33 ust. 1) (Regulamin Studiów na Uniwersytecie (...)) jako Załącznik do Uchwały Nr (...) Senatu (...) z dnia 25 kwietnia 2019r. – (...)

Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. decyzją z dnia 5 marca 2020r., znak: (...), wstrzymał N. Ś. wypłatę renty rodzinnej od 1 marca 2020r. w związku z osiągnięciem przez nią 25-tego roku życia. Organ rentowy wskazał, że w celu kontynuacji wypłaty świadczenia odwołująca powinna dostarczyć aktualne zaświadczenie zawierające informacje,

czy przed ukończeniem 25 lat zaliczyła wszystkie egzaminy i czy od nowego semestru będzie uczęszczać na ostatni rok studiów (decyzja z dnia 5 marca 2020r., nienumerowana karta a.r.).

Powyższy stan faktyczny Sąd Okręgowy ustalił w oparciu o dokumenty zgromadzone w aktach sprawy, w tym w aktach rentowych. Ich autentyczność, jak również zgodność z rzeczywistym stanem rzeczy, szczególnie że dokumenty zostały wytworzone albo przez organ rentowy, albo przez Uniwersytet (...), nie budziła wątpliwości. Nie była również kwestionowana przez strony procesu, dlatego Sąd dał wiarę wymienionym dokumentom.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie N. Ś. było zasadne w części.

Zgodnie z treścią art. 65 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity: Dz. U. z 2021r., poz. 291 – dalej jako: ustawa emerytalna) renta rodzinna przysługuje uprawnionym członkom rodziny osoby, która w chwili śmierci miała ustalone prawo do emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy lub spełniała warunki wymagane do uzyskania jednego z tych świadczeń (ust. 1). Przy ocenie prawa do renty przyjmuje się, że osoba zmarła była całkowicie niezdolna do pracy (ust. 2).

Do renty rodzinnej uprawnieni są zgodnie z art. 67 ust. 1 ustawy emerytalnej, następujący członkowie rodziny spełniający warunki określone w art. 68 – 71:

1. dzieci własne, dzieci drugiego małżonka oraz dzieci przysposobione,
2. przyjęte na wychowanie i utrzymanie przed osiągnięciem pełnoletniości wnuki, rodzeństwo i inne dzieci, z wyłączeniem dzieci przyjętych na wychowanie i utrzymanie w ramach rodziny zastępczej lub rodzinnego domu dziecka,
3. małżonek (wdowa i wdowiec),
4. rodzice.

Jednocześnie, zgodnie z art. 68 ust. 1 ustawy emerytalnej, dzieci własne, dzieci drugiego małżonka i dzieci przysposobione mają prawo do renty rodzinnej:

- 1) do ukończenia 16 lat;
- 2) do ukończenia nauki w szkole, jeżeli przekroczyły 16 lat życia, nie dłużej jednak niż do osiągnięcia 25 lat życia, albo
- 3) bez względu na wiek, jeżeli stały się całkowicie niezdolne do pracy oraz do samodzielnej egzystencji lub całkowicie niezdolne do pracy w okresie, o którym mowa w pkt 1 lub 2.

Jeżeli dziecko osiągnęło 25 lat życia, będąc na ostatnim roku studiów w szkole wyższej, prawo do renty rodzinnej przedłuża się do zakończenia tego roku studiów (art. 68 ust. 2 ustawy emerytalnej).

Z zacytowanych uregulowań wynika, że w przypadku dziecka jedynym warunkiem przedłużenia prawa do renty rodzinnej jest kontynuowanie nauki na ostatnim roku studiów ponad ograniczenie wiekowe, obiektywne, niezależne od systematyczności nauki, jej pozytywnych rezultatów, czy ewentualnego powtarzania semestrów. Omawiany przepis powinien być zatem wykładany zgodnie z jasnym i niebudzącym wątpliwości brzmieniem, nieróżnicującym przyczyn przedłużenia się czasu studiów. Tak rozumiał go Sąd Najwyższy, wskazując w wyroku z dnia 11 kwietnia 1996r. (II UR 4/96 (OSNAPiUS 1996 Nr 20, poz. 311), że z przepisów regulujących prawo do renty rodzinnej dla dzieci wynika, iż zasadniczym celem tego świadczenia jest dostarczanie im środków utrzymania w czasie, gdy w związku z kształceniem nie wykonują pracy dającej źródło utrzymania. Ten cel zwykle zostaje osiągnięty przed ukończeniem 25 roku życia i zasadą jest ustanie wówczas prawa do renty rodzinnej, chociażby uprawniony nie osiągnął jeszcze zasadniczego celu

kształcenia. Jedyny wyjątek dotyczy nauki w szkole wyższej, uwzględniony w art. 68 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, który dopuszcza przedłużenie wypłaty renty rodzinnej wówczas, gdy uprawniony osiągnął tę granicę wieku będąc na ostatnim roku studiów. Nie są istotne przyczyny wydłużenia czasu nauki, mogą więc być obiektywne lub subiektywne, także zawinione. Podobnie odniósł się Sąd Najwyższy do przerwania studiowania na czas urlopu dziekańskiego, nie rozróżniając jego przyczyn na takie, które mają charakter obiektywny (np. choroba lub urodzenie dziecka) i inne, zależne od postępowania studenta, zwłaszcza przez niego zawinione, np. powtarzanie semestru z powodu niedostatecznych postępów w nauce (wyrok z dnia 3 października 2000r., II UKN 739/99, OSNAPiUS 2002 Nr 9, poz. 215).

Z zaprezentowanych przepisów oraz ich wykładni, jaką przejmują orzecznictwo, wynika więc, że prawo do renty rodzinnej jest związane przede wszystkim z posiadaniem statusu studenta. Status studenta jest pojęciem formalnym. Powstaje przez wpisanie na listę studenta, a ustaje przez skreślenie z niej lub ukończenie szkoły. Do chwili skreślenia z listy studenta nie dochodzi zatem do utraty tego statusu w trakcie roku akademickiego.

Ponownie podkreślić należy, że dla oceny prawa do renty rodzinnej nie ma znaczenia zakres postępów w nauce studenta. Co więcej, organ rentowy nie jest uprawniony do ustalania prawa do renty rodzinnej na podstawie uczestniczenia przez uprawnionego w zajęciach dydaktycznych lub/i wyników sesji egzaminacyjnej. Ustawową przesłanką ustania prawa do tego świadczenia jest bowiem ukończenie nauki na uczelni, a nie sposób i efekty jej pobierania.

Istotne z punktu widzenia możliwości przedłużenia prawa do renty rodzinnej jest ustalenie daty, w której osoba pobierająca rentę rodziną była na ostatnim roku studiów w rozumieniu art. 68 ust. 2 ustawy emerytalnej, który nie definiuje pojęcia "ostatniego roku studiów". Ustalenie chwili, w której dziecko staje się studentem ostatniego roku studiów, Sąd Najwyższy związał i uzależnił od wpisu na ostatni rok studiów, dokonanego na podstawie regulaminu obowiązującego daną uczelnię bądź postanowień statutu uczelni, mimo że nie mają one charakteru normatywnego i nie należą do katalogu źródeł prawa (uchwała Sądu Najwyższego z dnia 23 lutego 1989r., III UZP 3/89, OSP 1990 nr 5-6, poz. 426 oraz wyroki Sądu Najwyższego z dnia 20 kwietnia 2006r., I UK 265/05, Prawo Pracy 2006 nr 7-8, s. 53, z dnia 28 października 2003r., II UK 138/03, OSNP 2004 nr 15, poz. 271, z dnia 8 sierpnia 2007r., II UK 15/07, OSNP 2008 nr 19-20, poz. 295 i z dnia 12 stycznia 2011r., II UK 201/10; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 kwietnia 2006r., II UK 134/05, Legalis; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 kwietnia 2006r., I UK 265/05, Pr. Pracy 2006, Nr 7-8, s. 53 oraz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 października 2003r., II UK 138/03, OSNP 2004, Nr 15, poz. 271).

Ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego wynika, że ubezpieczona rozpoczęła studia na (...) w dniu 1 października 2016r. Studentką trzeciego, a zarazem ostatniego roku została w dniu 3 października 2019r. w wyniku wznowienia studiów stacjonarnych. Z zaświadczenia z dnia 16 czerwca 2021r. wystawionego przez (...) wynika, że od 3 października 2019r. uczęszczała na ostatni rok studiów. Do tej daty z pewnością zaliczyła wszystkie egzaminy i zakończyła poprzedni, drugi rok studiów. Z treści dokumentów przedstawionych przez Uniwersytet nie wynika, aby ubezpieczona rozpoczynając trzeci rok studiów miała niezaliczone jakiegokolwiek przedmioty z poprzednich lat. Co więcej organ rentowy, który decyzją z 30 września 2019r. wstrzymał wypłatę renty rodzinnej od 1 października 2019r., ostatecznie – po złożeniu przez odwołującą zaświadczenia (...) z dnia 10 października 2019r., decyzją z 24 października 2019r. przeliczył rentę rodzinną i ponownie dokonywał wypłaty tego świadczenia. Ww. zaświadczenie, które wpłynęło na taką decyzję wskazuje, że N. Ś. w dacie wystawienia tego dokumentu, a więc 10 października 2019r. była studentką III roku na kierunku Administracja. Studia miała ukończyć z dniem 30 września 2020r., niezrozumiale jest więc dlaczego w marcu 2020r. organ rentowy wstrzymał rentę rodzinną od 1 marca 2020r., wskazując na konieczność dostarczenia aktualnego zaświadczenia potwierdzającego zaliczenie wszystkich egzaminów. Te egzaminy, które dawały odwołującej prawo rozpoczęcia trzeciego, ostatniego roku studiów odwołująca zaliczyła i uzyskała wpis na trzeci rok. Dlaczego więc miałyby dostarczyć zaświadczenie w trakcie tego roku szkolnego, po zakończeniu I semestru, nie jest do końca zrozumiałe.

Co prawda w poprzednich latach N. Ś. warunkowo zaliczyła drugi rok studiów, co miało miejsce 28 września 2017r., jednak ta okoliczność pozostawała bez wpływu na możliwość przyznania jej prawa do świadczenia. N. Ś. kończąc 25-

ty rok życia w dniu 4 lutego 2020r. studiowała na ostatnim, trzecim roku studiów licencjackich. W związku z tym była uprawniona do renty rodzinnej po zmarłej matce. Poza tym, nawet gdyby jej wpis na trzeci rok był warunkowy, to w takiej sytuacji również nie byłaby pozbawiona możliwości pobierania ww. świadczenia. Wynika to z tego, że także warunkowe zezwolenie dziekana wydziału na studiowanie na następnym roku akademicki jest podstawą wpisu uprawniającego studenta do uczestnictwa w zajęciach tego roku. Osoba wpisana na ostatni rok studiów ma status studenta tego roku, nawet gdy studiując na tym roku jednocześnie zobowiązana jest zaliczyć dodatkowe egzaminy z poprzedniego okresu rozliczeniowego (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26 marca 2015r., II UK 138/14).

Z kolei orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 7 kwietnia 2000r. (II UKN 481/99 OSNAPiUS 2001 nr 19, poz. 593), na które powoływał się organ rentowy, nie może spowodować odmowy przyznania ubezpieczonej prawa do renty rodzinnej do chwili skreślenia z listy studentów na trzecim roku. Po pierwsze, w roku akademickim 2019/2020 N. Ś. nie powtarzała trzeciego roku studiów. Nastąpiło to dopiero w dacie 12 listopada 2020r. Po drugie, w orzeczeniu, o którym mowa, a które Zakład powołał dla poparcia swego stanowiska, Sąd Najwyższy wskazał, że prawo do renty rodzinnej nie ulega przedłużeniu w razie powtarzania ostatniego roku studiów, jeżeli student dochodzi prawa do dalszej wypłaty świadczenia, mimo ukończenia 25 lat, na czas do ukończenia ostatniego roku studiów powtarzanego w następnym roku akademickim. Sąd Najwyższy nie stwierdził więc, że powtarzanie ostatniego roku studiów, w czasie którego doszło do ukończenia 25-tego roku życia, wyklucza prawo do pobierania renty rodzinnej, lecz że prawo to nie ulega przedłużeniu do końca ostatniego roku studiów, w którym student kończy 26 lat, przypadającego w następnym roku akademickim. Treść art. 68 ust. 2 ustawy emerytalnej oznacza bowiem, że mimo ukończenia 25 lat życia, uprawniony zachowuje prawo do renty rodzinnej tylko do zakończenia ostatniego roku studiów w trakcie którego ukończył ten wiek. Po trzecie, w innym orzeczeniu, które już dotyczy sytuacji zbliżonej do tej, jaka wystąpiła w przedmiotowej sprawie, Sąd Najwyższy wyraźnie wskazał, że na podstawie art. 68 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2004 r. Nr 39, poz. 353 ze zm.) prawo do pobierania renty rodzinnej ulega przedłużeniu do zakończenia ostatniego roku akademickiego, na którym uprawniony ukończył 25 rok życia, bez względu na to, czy rok ten powtarza, czy odbywa na nim studia po raz pierwszy (wyrok SN z dnia 6 kwietnia 2006r., II UK 174/05).

W związku z powyższym Sąd zmienił zaskarżoną decyzję na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c., przyznając N. Ś. prawo do renty rodzinnej na okres od 1 marca 2020r. do 18 czerwca 2020r., a więc do daty skreślenia z listy studentów. Jednocześnie w pozostałym zakresie odwołanie ubezpieczonej podlegało oddaleniu na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. Przypomnieć należy, że odwołująca żądała przyznania świadczenia na okres do 30 września 2020r. Natomiast zaświadczenie wystawione przez (...) wskazuje, że rozpoczęła powtarzanie trzeciego roku studiów w dniu 12 listopada 2020r. To oznacza, że przerwa w studiach obejmowała okres od 19 czerwca 2020r. do 11 listopada 2020r., a zaprzestanie studiów i skreślenie z listy studentów nie daje podstaw do powoływania się na przynależne do okresu nauki prawo do wakacji, ani na to, że w czasie letniego okresu na uczelniach czy w szkołach nie kontynuuje się nauczania (wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 17 maja 2006r., III AUa 389/06, Pr. Pracy 2006, Nr 12, s. 46). Skreślenie z listy studentów ubezpieczonej nastąpiło w dniu 18 czerwca 2020r., a więc od 19 czerwca 2020r. nie miała ona statusu studenta, w związku z czym za okres od 19 czerwca 2020r. do 30 września 2020r. nie była uprawniona do świadczenia.